

นาหาหลักสูตรฐานสมรรถนะ : ตอน 1

ดร.สิริกร มณีรินทร์

ประธานอำนวยการ คณะกรรมการจัดทำและพัฒนา (ร่าง) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช (หลักสูตรฐานสมรรถนะ)

“ เพราะสังคมเทคโนโลยีซับซ้อนขึ้น โลกของการทำงานท้าทาย
บุคคลจำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะเพื่อเรียน ทำงานและเรียนรู้
ตลอดชีวิต ในอันที่จะใช้ชีวิตได้เต็มตามศักยภาพที่มีเพื่อการ
ดำรงชีวิตวันนี้และวันพรุ่งนี้ ”

ประเทศต่างๆในโลกเราปรับเปลี่ยนไปสู่แนวการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ Competency-based Education มานานแล้ว ด้วยความที่ประเทศเหล่านี้ตระหนักว่าโลกซับซ้อนขึ้นมาก ความรู้มีหลากหลายและเปลี่ยนแปลงเร็ว การศึกษาจึงต้องพัฒนาเยาวชนให้มีเครื่องมือติดตัวเพื่อใช้ดำรงชีวิต และทำงานได้ ไม่ว่าความรู้และเทคโนโลยีจะเกิดใหม่มากมายเพียงใด ในหลายประเทศ ภาวะการว่างงานที่สูงขึ้นในหมู่เด็กหนุ่มสาว และการที่ภาคธุรกิจเห็นว่าเด็กที่จบจากระบบการศึกษาทำงานไม่เป็น อยู่ร่วมกับสังคมไม่ได้ ล้วนเป็นแรงสำคัญที่เรียกร้องให้เปลี่ยนแปลงจากหลักสูตรเดิมที่อิงเนื้อหา ไปสู่การอิงสมรรถนะ เน้นสิ่งที่ผู้เรียนควรเรียนรู้ให้ทำเป็น มีพฤติกรรมทางอารมณ์เหมาะสม มีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ มากกว่าเน้นการกำหนดว่าต้องเรียนเนื้อหาอะไร

องค์กรที่มีอิทธิพลต่อการใช้หลักสูตรสมรรถนะคือ องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ OECD ผู้สร้าง PISA เครื่องมือประเมินคุณภาพของระบบการศึกษาทั่วโลก นั้นเอง ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ OECD เริ่มโครงการวิจัย “คำจำกัดความและการคัดเลือกสมรรถนะ” (DeSeCo Project) เพื่อศึกษา กรอบสมรรถนะซึ่งโรงเรียนควรมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติและค่านิยมที่พึงประสงค์ ให้ทำงานและใช้ชีวิตได้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ๑๕ สมรรถนะหลัก จัดเป็น ๓ กลุ่ม : คือกลุ่มสมรรถนะที่สัมพันธ์กับผลลัพธ์ : การคิดวิเคราะห์มุ่งสู่เป้าหมายการทำให้สำเร็จ ทักษะการยกย่อง การคิดที่ปรับให้ยืดหยุ่น การจัดการกับทรัพยากร การทำงานเป็นทีมและความเป็นผู้นำ กลุ่มที่สองสมรรถนะเกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น : การติดต่อคบหากันด้วยใจละเอียดอ่อน การมีอิทธิพลกับผู้อื่น การต่อรอง ความรู้ในการจัดระบบบริหารองค์กร และกลุ่มที่สามเป็นสมรรถนะเพื่อกลยุทธ์การวางแผนอนาคต : ฉลาดรู้ในการพัฒนา สามารถจัดระบบบริหารจัดการ สร้างเครือข่ายอย่างมียุทธศาสตร์ การคิดเชิงยุทธศาสตร์

ต่อมาในปีพ.ศ. ๒๕๕๙ OECD เผยแพร่ “สมรรถนะเพื่อเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในปี 2030” (Transformative competencies for 2030) เพราะโลกเต็มไปด้วยความไม่แน่นอน ซับซ้อน เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว คาดเดาไม่ได้ (VUCA) นักเรียนจะเผชิญกับสิ่งเหล่านี้ได้ ต้องมีสมรรถนะสำคัญสามกลุ่มคือ

- **สร้างสรรค์คุณค่าใหม่** : ตั้งคำถาม ทำงานร่วมกับผู้อื่น คิดออกนอกกรอบเพื่อหาทางออก ให้ปัญหา สร้างชีวิตที่มีความหมายด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์
- **จัดการกับภาวะตึงเครียดและต้องเลือกระหว่างสองทางแปร่ง** : ทักษะคติประนีประนอม สามารถจัดการกับความขัดแย้ง ยอมรับและเข้าใจมุมมองหลากหลายแตกต่างทางความคิด
- **มีความรับผิดชอบ** : คิดไตร่ตรองการกระทำและเป้าหมายระหว่างส่วนบุคคลกับส่วนรวม สามารถควบคุมตนเอง มีจริยธรรม เมตตากรุณาและเคารพผู้อื่น

นับจากปี ๒๕๔๑ ประเทศต่างๆทั้งในยุโรป อาฟริกา อเมริกาและเอเชีย นำกรอบแนวคิดของ OECD ไปปรับใช้พัฒนาหลักสูตรการศึกษาฐานสมรรถนะด้วยรายละเอียดต่างกัน ขึ้นกับบริบทของประเทศ บางประเทศก็ใช้เฉพาะการศึกษาภาคบังคับเท่านั้น ในปี ๒๕๔๙ คณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรป ก็ประกาศว่าพลเมืองของสหภาพยุโรป ควรได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะหลักสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ๘ ด้านคือ ด้านการสื่อสารในภาษาแม่และภาษาต่างประเทศ ด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ด้านวัฒนธรรม ด้านดิจิทัล ด้านการเรียนรู้เพื่อเรียนรู้ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม ความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง และด้านผู้ประกอบการ

มาดูกันว่า ๑๐ ประเทศทั่วโลกเริ่มใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะเมื่อใด

●	เบลเยียม / แคนาดา(รัฐควิเบค)	พ.ศ.๒๕๔๑
●	ฝรั่งเศส	พ.ศ.๒๕๔๘
●	สิงคโปร์	พ.ศ.๒๕๕๕
●	เกาหลีใต้	พ.ศ.๒๕๕๕
●	ญี่ปุ่น	พ.ศ.๒๕๕๖
●	ออสเตรเลีย	พ.ศ.๒๕๕๗
●	นิวซีแลนด์	พ.ศ.๒๕๕๘
●	ฟินแลนด์	พ.ศ.๒๕๕๙
●	เวียดนาม	พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๐